

Remissvar

Dnr 2024-106

2024-05-13

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. (SOU 2024:15)

Ju2024/00372

Rent allmänt har den stora förändringen rörande arbetskraftsinvandring redan skett den 1 november 2023 i och med prop. 2021/22:284 och regeringens specificering att en arbetskraftsinvandrare måste ha en lön som uppgår till minst 80 procent av medianlönen. Det nuvarande förslaget att lönekravet ska öka till medianlönen är i sammanhanget en mindre förändring i termer av påverkan på arbetsmarknaden och lönebildningen.

Konjunkturinstitutet lämnar tre kommentarer rörande operationaliseringen av de föreslagna nya bestämmelserna.

Enligt direktivet till utredningen ska införandet av en viss lönenivå som utgångspunkt för arbetstillstånd verka för att den arbetskraft som redan finns i Sverige bättre tas tillvara, men att undantag ska göras för att kompetensbrist inte ska uppstå. Utredningen föreslår därför att Migrationsverket årligen, med stöd från Arbetsförmedlingen, ska ta fram förslag på yrken där undantag bör gälla för att undvika kompetensbrist. Utmaningen ligger här i att kunna skilja på var det råder kompetensbrist, vilket är den brist som uppstår till följd av att de arbetssökande saknar rätt kvalifikationer, och var det råder en mer generell brist på personal. Vad gäller den senare typen av arbetskraftsbrist uppstår den som en konsekvens av att efterfrågan på arbetskraft fluktuerar över konjunkturcykler. Att mäta och skilja på dessa brister är en utmaning. Som exempel är det tydligt att både Arbetsförmedlingens arbetskraftsbristundersökning, vilken utredningen hänvisar till (sid. 109), och Konjunkturinstitutets motsvarighet, varierar med konjunkturen, och därmed fångar upp den brist som är av mer kortsiktig karaktär. Utredningen berör dock endast i begränsad utsträckning utmaningen i att identifiera och mäta kompetensbrist. Givet dess betydelse för direktivet, anser Konjunkturinstitutet att en vidare diskussion om kompetensbristbegreppet hade varit på sin plats.

Rörande skrivningarna i utredningen om medianlöner i Sverige efterfrågar Konjunkturinstitutet klarhet rörande definitioner. Utredningen skriver att ”[...] För att ett arbetstillstånd ska kunna beviljas ska utlänningens lön uppgå till minst medianlönen för Sverige vid tidpunkten för ansökan (lönekravet). Med medianlön avses den medianlön som Statistiska centralbyrån publicerar för Sverige. (sid. 116)”. På flera andra ställen i utredningen, inklusive författningsförslaget, hänvisas också till ”medianlönen som SCB publicerar” utan att det vidare specificeras. Det finns ett flertal olika statistikällor rörande löner i Sverige. Lönestrukturstatistiken, Konjunkturlönestatistiken och Nationalräkenskaperna innehåller alla lönestatistik och publiceras av SCB. Dessa lönemått mäter också olika saker. Det är centralt att det är tydligt vilket lönemått som ska användas eftersom detta påverkar beslut rörande uppehållstillstånd enligt förslaget. Det är också viktigt att ett aktivt val görs. På sidan 117 finns en hänvisning till Lönestrukturstatistiken, men det står inte att det är denna

statistikkälla som ska användas. En otydlighet rörande definitionen av medianlön riskerar att leda till oklarheter hos de sökande och hos myndigheter som ska implementera lagförslaget.

Ett delförslag i utredningen är att underlätta för de utlänningar i Sverige som har bedrivit forskarutbildning och som sedan vill stanna för att fortsätta sin akademiska karriär. Inom ramen för det nuvarande regelverket innebär detta en övergång från uppehållstillstånd för studier till ett uppehållstillstånd för arbete vilket kräver att individen lämnar landet för att därefter ansöka om ett nytt tillstånd. Enligt det nya förslaget i SOU 2024:15 ska ett undantag införas för denna grupp som gör att man kan ansöka om ett nytt uppehållstillstånd i Sverige. Enligt förslaget ska ” [...] lönekrav gälla att lönen minst ska uppgå till den lägsta månadslön som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen (sid 281)”. Konjunkturinstitutet vill här lyfta fram att arbetssituationen inom landets universitet och högskolor skiljer sig väsentligt från den övriga arbetsmarknaden. Det är vanligt inom vissa ämnesområden att nydisputerade erhåller stipendier från allmännyttiga privata stiftelser och dessa klassas inte i normalfallet som arbetsinkomst. Det finns här en risk att dessa individer hamnar i svårigheter rörande uppehållstillstånd ifall ett lönekrav ska gälla då dessa stipendiefinansierade forskare inte erhåller lön, men där stipendiet likväl i rena pengar motsvarar samma summa netto.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Albin Kainelainen. Föredragande har varit Linuz Aggeborn. I den slutliga handläggningen av remissvaret har också Elias Osvald deltagit.

Albin Kainelainen
Generaldirektör